

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญเนื่องจากจะเจริญเติบโตเป็นกำลังแรงงานและสมองของชาติ เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้านให้รุดหน้า เด็กปฐมวัย คือ เด็กที่มีอายุระหว่างแรกเกิดถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษา สำหรับเด็กในระดับนี้เป็นการจัดในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและเป็นการให้การศึกษาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา หากเด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม เด็กในความดูแลของผู้ใหญ่ก็จะรักษาชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้ที่ถือว่ามิบทบาทสำคัญสำหรับพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองเพียงส่วนเดียว แต่รวมถึงทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต้องร่วมมือกันและให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน การพัฒนาในด้านต่าง ๆ มิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมตามสภาวะความพร้อมของเด็ก ดังนั้นการจัดประสบการณ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการตามธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กในช่วงเวลาที่เหมาะสม จะทำให้ได้รับการพัฒนาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี เป็นการสร้างรากฐานของชีวิตเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 3)

ปัจจุบันพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยปรากฏในรูปของความสามารถของอวัยวะต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น ความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อต่าง ๆ คีขึ้น การทำงานกล้ามเนื้อใหญ่ในการบังคับการเคลื่อนไหวของร่างกาย การเดิน การวิ่ง การกระโดด การเตะลูกฟุตบอล ฯลฯ และการทำงานของกล้ามเนื้อเล็กที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา การวาดภาพ การตัดกระดาษ การลากเส้น การร้อยลูกปัด ฯลฯ หากการพัฒนากล้ามเนื้อไม่ดีจะเป็นผลทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ได้ไม่ดี เช่น ซิดเส้นตามรอยประไม้ได้ การทำกิจกรรมศิลปะจะทำได้ไม่ดี และจะส่งผลต่อไปกระทบกับสิ่งอื่นอีกหลายอย่าง เช่น การรูดซิป ติดกระดุม สวมกางเกง ใส่ถุงเท้า การใช้ช้อน การแปรงฟัน ฯลฯ หากมีการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กไม่ดีจะส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติกิจกรรมในการเรียนและช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวันอย่างมาก ดังนั้นความพร้อมในตัวผู้เรียน วุฒิภาวะของผู้เรียน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง ในการจัดกิจกรรมให้กับ

เด็ก แนวคิดดังกล่าว ทำให้สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 21) ตระหนักถึงการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ กล้ามเนื้อเล็กและมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็ก นอกจากเพื่อฝึกทักษะแล้ว ยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการด้านอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกันหรือรู้จักการรอคอย สอดคล้องกับแนวคิดของเพ็ญทิพา อ่วมมณี (2547 : 38) ได้กล่าวว่า การที่让孩子ได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้ลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ และได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนและครู มีโอกาสพูดเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ จะช่วยพัฒนาให้เด็กแสดงออกถึงความต้องการของ ตนเองและได้รับการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล

กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็ก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ทำให้เด็กมีความสามารถในการหยิบจับวางสิ่งของได้อย่างมั่นคง และยังเป็นพื้นฐานอันนำไปสู่การเขียนต่อไป ซึ่งการส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นสิ่งที่สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากมายรวมทั้งกิจกรรมศิลปะด้วยว่าที่ ร้อยโทกิตติภรณ์ บำรุงบุญ และประภัสสร ปรีเอี่ยม (2544 : 3) การประดิษฐ์เป็นการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ได้อย่างเสรี เช่น การฉีก ตัด พับ บิด จีบ ม้วน เจาะ พู เสียบ ขยำ ปะ ฯลฯ กิจกรรมศิลปะหลายชนิดประดิษฐ์ขึ้นจากกระดาษทั้งสิ้น เช่น โมบาย หุ่น หน้ากาก ภาพปะติด ปั้นกระดาษ (Paper mache) ของเล่น ของใช้และของประดับต่าง ๆ เป็นต้น การเลือกกระดาษมาใช้ในการงานศิลปะประดิษฐ์นั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และกิจกรรมแต่ละประเภท บางประเภทใช้กระดาษได้ทุกชนิด แต่บางประเภท ก็ต้องการลักษณะเฉพาะของกระดาษ เช่น ต้องใช้ชนิดหนาหรือสีสด ๆ เป็นต้น กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์เป็นเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่า รักษาความสะอาด ประหยัดน้ำ ขจัดมลพิษ และอื่น ๆ ล้วนมีความสำคัญที่โยงใยถึงกันและกันจำเป็นต้องให้ความสำคัญด้วยการปลูกฝังให้เป็นอุปนิสัยของคนรุ่นใหม่และเด็กเล็ก ๆ ด้วย แม้การนำเอาวัสดุเหลือใช้ในบ้านมาประยุกต์ใช้ใหม่ก็เป็นอุปนิสัยของคนรุ่นใหม่และเด็กเล็ก ๆ ด้วย แม้การนำเอาวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้แล้วนำมาประยุกต์ใช้ใหม่ก็เป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน เพราะวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ในบ้านเรามีมากมาย ถ้าไม่ได้เก็บเอามาใช้ใหม่ ก็คงจะขว้างทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ สิริพรรณ ดันดิรัตน์ไพศาล (2545 : 92) เด็กปฐมวัยจำเป็นต้องได้รับการ

พัฒนาความแข็งแรงและความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมการฉีก ตีด ปะ พับ บิด จับ ม้วน เจาะ ขยำเป็นอีกกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรง หยิบจับสิ่งของได้อย่างมั่นคง

จากการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านหนองป้าน ตำบลหนองคู อำเภอนาคู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า เด็กส่วนใหญ่ขาดทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กเป็นจำนวนมาก คือ การขีดเขียน การหยิบจับ การวาดภาพ การลากเส้นต่าง ๆ การลากเส้นต่อจุด การลากเส้นตามรอยประ การวาดภาพตามแบบที่กำหนดให้ ทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้กับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องอาศัยสื่อหรือกิจกรรมที่มีความหลากหลาย แต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันสื่อการสอนมีจำนวนจำกัดและที่มีอยู่ขาดความหลากหลาย การจัดกิจกรรมไม่เร้าความสนใจเท่าที่ควร ขาดการประเมินพัฒนาการที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการฝึกปฏิบัติกิจกรรม จึงทำให้ทักษะและความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนเป็นไปอย่างช้าและอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งการที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนนั้นควรมีการพัฒนาทักษะการเตรียมความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อเล็กให้มีความแข็งแรงอันจะนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองได้ซึ่งมีหลากหลายเทคนิค ได้แก่ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษาซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้ดียิ่งขึ้น

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกศิลปะประดิษฐ์เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก อีกทั้งเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกศิลปะประดิษฐ์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกศิลปะประดิษฐ์

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกคิดปะประดิษฐ์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองป่า ตำบลหนองคู อำเภอนาตุน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำถามการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกคิดปะประดิษฐ์เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกคิดปะประดิษฐ์เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กมีความก้าวหน้าของการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด

3. นักเรียนมีความพึงพอใจมีต่อการเรียนตามแผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกคิดปะประดิษฐ์ อยู่ในระดับใด

สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกคิดปะประดิษฐ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านหนองป่า ตำบลหนองคู อำเภอนาตุน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 14 คน

2. เนื้อหาในการวิจัย

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ตามแผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกคิดปะประดิษฐ์ 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 20 แผน ได้แก่

2.1 หน่วย สัตว์โลกที่น่ารัก กิจกรรมที่ 1 “การประดิษฐ์ของใช้”

2.2 หน่วย ไม้ดอกไม้ประดับ กิจกรรมที่ 2 “การประดิษฐ์ดอกไม้”

2.3 หน่วย ตาวิเศษเห็นนะ กิจกรรมที่ 3 “การประดิษฐ์ของเล่น”

2.4 หน่วย การคมนาคม กิจกรรมที่ 4 “การประดิษฐ์ยานพาหนะ”

3. สถานที่

โรงเรียนบ้านหนองป่า ตำบลหนองคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. ระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้าน
หนองป่า ตำบลหนองคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 2 ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที

5. ตัวแปรในการวิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์โดยใช้ชุดฝึกศิลปะประดิษฐ์

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.2.1 ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

4.2.2 ความพึงพอใจในการเรียนด้วยชุดฝึกศิลปะประดิษฐ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ชุดฝึกศิลปะ
ประดิษฐ์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้าน
หนองป่า อำเภอนาดูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 แผน

2. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก หมายถึง ทักษะการบังคับกล้ามเนื้อมือใน
การโยงเส้นจับคู่ภาพ การระบายสีภาพ การเขียนตามรอยประ การลากเส้นต่อจุด การวาดรูป
วงกลม สี่เหลี่ยม และสามเหลี่ยม สามารถวัดและประเมินผลได้โดยใช้แบบทดสอบวัด
ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. การจัดประสบการณ์โดยใช้ชุดฝึกศิลปะประดิษฐ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนด้วยชุดฝึกศิลปะประดิษฐ์ ที่ผู้วิจัยจัดให้กับนักเรียนมี 4 กิจกรรม โดยที่นักเรียน
ได้ลงมือปฏิบัติการฝึก ตัด พับ ร้อย จีบ ม้วน เจาะ จีบ ปะ หยิบ จีบ เป็นต้น เพื่อพัฒนา
ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญของ
การจัดกิจกรรม 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ เป็นขั้นการจัดกิจกรรมจูงใจให้นักเรียนสนใจอยากเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นลงมือปฏิบัติประดิษฐ์ชิ้นงานตามแผนการจัด
ประสบการณ์ที่ผู้วิจัยจัดให้กับนักเรียนมี 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 “การประดิษฐ์ของใช้”

กิจกรรมที่ 2 “การประดิษฐ์ดอกไม้”

กิจกรรมที่ 3 “การประดิษฐ์ของเล่น”

กิจกรรมที่ 4 “การประดิษฐ์ยานพาหนะ”

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป เป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ที่นักเรียนจะสรุปสิ่งที่เรียนรู้มา
ตามจุดประสงค์ของการสอน ซึ่งทุกคนมีความสามารถในการคิดจินตนาการและสร้างสรรค์
ผลงานได้ไม่เท่าเทียมกัน

4. ศิลปะประดิษฐ์ หมายถึง ผลงานที่ผู้วิจัยคิดสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิด
พัฒนาการของการใช้กล้ามเนื้อและสมองไปพร้อม ๆ กัน ด้วยฝีมือประณีตงดงาม
ละเอียดอ่อน จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การประดิษฐ์ของใช้ กิจกรรมที่ 2 การ
ประดิษฐ์ดอกไม้ กิจกรรมที่ 3 การประดิษฐ์ของเล่น กิจกรรมที่ 4 การประดิษฐ์ยานพาหนะ ทั้ง
4 กิจกรรมเป็นการประดิษฐ์ชิ้นงานและสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีการฉีก ตัด พับ บิด จับ ม้วน
เจาะ ร้อย เสียบ ขยำ ปะ ฯลฯ

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ รู้สึกพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
โรงเรียนบ้านหนองป่า อำเภอนาดูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 2 หลังเรียนด้วยการจัดประสบการณ์โดยใช้ชุดฝึกศิลปะประดิษฐ์ วัดได้โดย
ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 10 ข้อ
โดยกำหนดเป็นรูปภาพ เพื่อให้เด็กเข้าใจง่าย ดังนี้

ความหมาย ชอบมาก

ความหมาย ชอบปานกลาง

ความหมาย ชอบน้อย

6. แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดที่เป็น
รูปภาพ ซึ่งมีทั้งการโยงเส้นจับคู่ภาพ การระบายสีภาพ การเขียนตามรอยประ การลากเส้น

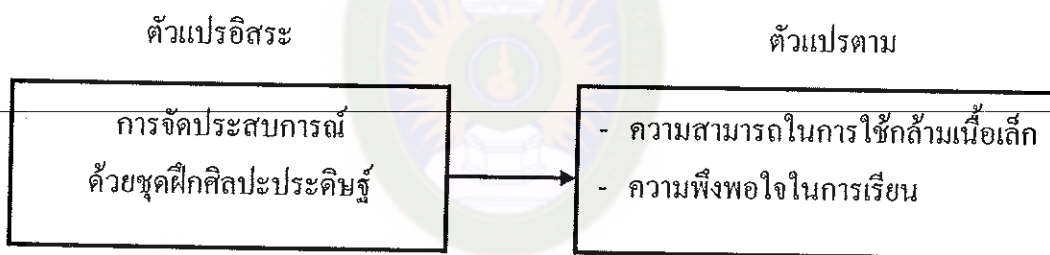
ต่อจุด วาดรูปวงกลม สีเหลือง และสามเหลี่ยม โดยมีทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน รวม 20 คะแนน

7. ประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ชุดฝึกคิดปะประคิษฐ์ หมายถึง ประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ชุดฝึกคิดปะประคิษฐ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีระดับประสิทธิภาพที่จะช่วยให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เกิดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ระหว่างเรียน วัดได้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน จำนวน 4 กิจกรรม ได้คะแนนร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กหลังเรียน ได้คะแนนร้อยละ 80

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูมีแผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดฝึกคิดปะประคิษฐ์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพ
2. นักเรียนมีความสามารถในการฝึก ตัด พับ ร้อย จับ ม้วน เจาะ จับ ปะ หยิบ สูงขึ้น
3. เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับครู โรงเรียนที่มีความสนใจ